

Nr 31.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående tidsenliga åtgärder för smådjursavelns befrämjande.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 49 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 47 av herr *Hæggblom m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t begära utredning genom lantbruksstyrelsen eller på annat sätt och förslag om tidsenliga åtgärder för smådjursavelns befrämjande».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande över motionerna från lantbruksstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen, som funnit tillräckliga skäl för den begärda utredningen åminstone för närvarande icke föreligga, har i sitt utlåtande anfört följande.

Animalieproduktionen har sedan flera årtionden tillbaka framstått såsom det svenska jordbrukets viktigaste inkomstkälla. Detta gäller icke minst i fråga om det mindre jordbruket, vars innehavare av ålder tillgodosett sitt behov av lönande sysselsättningsobjekt genom en jämförelsevis omfattande produktion av animalier. Härvid har smådjurskötseln av olika skäl visat sig utgöra en för det mindre jordbruket särskilt värdefull förvärvskälla. Även om innehavare av dylika jordbruk numera i många fall kunna uppnå ett tillfredsställande försörjningsläge genom övergång till specialodlingar av skilda slag, torde det dock vara av allmänt intresse, att smådjursproduktionen allt framgent upprätthålles i den omfattning, som kan anses motiverad med hänsyn till föreliggande produktionsbetingelser och avsättningsförhållanden.

Enligt motionärernas mening ha de näringsgrenar, varom fråga är, dock icke alla, under senare år tillväxt i sådan omfattning, att det knappast kan sägas föreligga anledning för det allmänna att nu vidtaga ytterligare åtgärder i speciellt syfte att stimulera produktionen. I detta sammanhang må även erinras därom, att statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1948 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning angående småbrukets möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen. Den av motionärerna begärda utredningen torde därför avse sådana åtgärder, som kunna befrämja smådjurskötselns rationella bedrivande.

De spörsmål, som i detta sammanhang äro av särskilt intresse beröra å ena sidan yrkesutbildningen och därmed sammanhängande konsultativa

verksamhet samt å andra sidan avelsurvalet och sjukdomsbekämpandet inom respektive djurslag.

Den 12 november 1948 avgåvo sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering betänkande med förslag angående yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering (SOU 1948:49). Samma utredning kommer framdeles att avgiva förslag rörande specialundervisningens ordnande bl. a. rörande smådjursskötseln. Det synes därför icke föreligga anledning att nu upptaga yrkesutbildningen på smådjursskötselns område till särskild prövning.

Den konsultativa verksamheten på smådjursskötselns område påbörjades under förra århundradet. År 1831 anställdes en statsavlönad undervisare i fårskötsel, och vid 1903 års riksdag anvisades för första gången medel för anställande av en statskonsulent i svinskötsel. Slutligen inrättades enligt beslut av 1917 års riksdag ytterligare en statskonsulentbefattning, nämligen i får- och getskötsel. Tillskapandet av denna befattning innebar dock endast en förändring till likställighet med övriga statskonsulenter på lantbrukshushållningens område av den förut befintliga befattningen såsom undervisare i fårskötsel.

Sagda befattningshavare hade från början till uteslutande uppgift att bedriva upplysnings- och instruktionsverksamhet inom respektive näringsgrenar. I detta förhållande har efter hand en viss förändring inträtt. En ökad andel av deras arbetstid tages sålunda numera i anspråk för avelsurvalet och därmed sammanhängande prestationsbedömningar av olika slag även som för inspektionsverksamhet och handläggning av administrativa ärenden m. m. Vissa delar av denna deras verksamhet bedrivs i intimt samarbete med vederbörande avelsförening.

I fråga om fjäderfä- och kaninskötsel, för vilka särskilda statskonsulentbefattningar icke blivit inrättade, handhaves den centralt ordnade verksamheten på ifrågavarande område av respektive avelsföreningar genom särskilda för ändamålet anställda tjänstemän. Hos Sveriges fjäderfäavelsförening finnas sålunda för närvarande anställda en sekreterare och två konsulenter och hos Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund en byråföreståndare tillika konsulent. Även i fråga om dessa tjänstemän ha arbetsuppgifterna under årens lopp undergått viss ändring av i huvudsak samma karaktär som den, vilken berör de arbetsuppgifter, som åvåla förenämnda statskonsulenter. Detta gäller särskilt i fråga om de hos Sveriges fjäderfäavelsförening anställda tjänstemännen, vilkas konsultativa verksamhet numera i ökad utsträckning baseras på bland annat exakta, genom föreningens försorg insamlade uppgifter rörande djurens härstamning och prestationer m. m.

Vid sidan av denna centralt ordnade konsultativa verksamhet på smådjursskötselns område bedrivs även en lokalt ordnad sådan av mera allmän natur, som handhaves av respektive hushållningssällskap. Denna verksamhet har dock bland annat på grund av personalbrist hos hushållningssällskapen hitintills i huvudsak allenast omfattat svin- och fårskötsel. Hushållningssällskapsutredningen föreslog emellertid i sitt av 1944 års riksdag i princip godkända betänkande med förslag angående hushållningssällskapens organisation och verksamhet m. m. (SOU 1942:32) bland annat, att hushållningssällskapens arbetskrafter på husdjursskötselns område måtte förstärkas genom inrättande hos sällskapen av särskilda husdjursinstruktörbefattningar. Vidare har utredningen rörande ladugårdskontroll m. m. i sitt den 9 november 1948 avgivna betänkande med förslag angående mjölkboskapskontroll (SOU 1948:52) hemställt bland annat att ett något större antal befattningar av ifrågavarande slag måtte inrättas hos sällskapen än som hushållningssällskapsutredningen på sin tid fann anledning

föreslå. I detta sammanhang må även erinras därom, att hushållningssällskapens arbetsuppgifter genom den nyligen genomförda omorganisationen av sällskapen koncentrerats till sådana åtgöranden, som beröra jordbruksdriftens och därmed även smådjursskötselns rationalisering.

Av ovan anförda skäl torde det få anses sannolikt, att den konsultativa verksamheten på smådjursskötselns område efter hand kommer att i ökad utsträckning å ena sidan överflyttas till hushållningssällskapen och å andra sidan i vad angår avelsurvalet baseras på exakta, genom centrala organ insamlade uppgifter rörande djurens härstamning och prestationer i olika avseenden. Då en sådan uppdelning av arbetsuppgifterna mellan de centrala och lokala organ, som äro verksamma på ifrågavarande områden, av flera skäl synes ändamålsenlig, kan det måhända föreligga anledning att taga under överbägande om de åtgärder, som det allmänna hitintills vidtagit på smådjursskötselns område, äro väl ägnade att befrämja en sådan utveckling.

Vidare är det enligt styrelsens mening av allmänt intresse att det behov av exakta upplysningar rörande avelsdjurens prestationer i olika avseenden, som särskilt under senare år gjort sig gällande på husdjursavels område, så långt möjligt är tillgodoses jämväl i fråga om de mindre djurslagen. I detta sammanhang må erinras därom, att lantbruksstyrelsen i underdånig skrivelse den 23 februari 1946 avgivit utredning med förslag angående svinstamkontrollens organisation. Vidare har Sveriges fjäderfäavelsförening genom sin sekreterare under hand framhållit bland annat, att det föreläge behov av liknande kontroll jämväl på fjäderfäavels område. Tilläggas bör att en särskild kaninkontrollstation sedan några år tillbaka finnes inrättad i Danmark.

Under rubriken: Diverse åtgärder på husdjursavels område inrymmas bland annat alla statsanslag, som äro avsedda att utgå, dels till förenämnda avelsföreningar, dels ock till hushållningssällskapen för utanordnande av bidrag till galt-, bagg- och bockföreningar, fårsambetesföreningar samt avelsstationer för svin, får och getter m. m.

De grunder, enligt vilka sagda anslag utanordnas, torde i vad angår de genom hushållningssällskapens försorg utanordnade bidragen i stort sett vara väl avvägda efter de speciella förhållanden och behov, som äro rådande inom respektive grenar av husdjursskötsel. Även om det sålunda enligt styrelsens mening icke torde föreligga anledning att nu upptaga därmed sammanhängande spörsmål till omprövning, synes det dock böra övervägas om icke hushållningssällskapen böra beredas möjlighet att på liknande sätt befrämja även andra grenar av smådjursskötsel än som förut nämnts. En omjustering av bidragens storlek torde med hänsyn till penningvärdets fall även vara av behovet påkallad. De spörsmål, som här antytts, torde emellertid falla inom ramen för det uppdrag, som tilldelats de sakkunniga, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts förenämnda bemyndigande den 19 november 1948 tillkallats för att verkställa utredning angående småbrukets möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen.

Beträffande sjukdomsbekämpandet inom de djurslag, varom fråga är, må anföras, att tvenne konsulentbefattningar för närvarande finnas inrättade vid statens veterinärmedicinska anstalt, varav en i svinsjukdomar och en i fjäderfä- och pälsdjursjukdomar. Under förstnämnda konsulents ledning bedrivs sedan några år tillbaka ett systematiskt, på frivillighetens väg genomfört bekämpande av svinens sjukdomar. Denna verksamhet, som fått jämförelsevis omfattande utbredning, är enligt vad lantbruksstyrelsen under hand inhämtat, för närvarande föremål för översyn inom veterinärstyrelsen. Vidare ha lantbruksstyrelsen och veterinärstyrelsen den 1 februari

1949 avgivit gemensam utredning med förslag rörande bekämpande av höns-tyfus inom avelsbesättningar m. m.

Vad angår de statliga åtgärderna till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård vill lantbruksstyrelsen erinra därom, att den ändamålsenliga utformningen av sagda åtgärder vid skilda tillfällen, senast år 1946, varit föremål för riksdagens prövning. Enligt gällande bestämmelser, som återfinnas i Kungl. Maj:ts kungörelse den 12 april 1946 (nr 164) angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård, må dylikt bidrag icke utgå för sjukbesök i anledning av sjukdomsfall hos fjäderfä, hund, katt, kanin eller pälsdjur. Att sagda undantag även berör fjäderfä, kaniner och pälsdjur torde stå i samband därmed att det i regel icke lönar sig att bekosta veterinärvård av enskild individ tillhörande ifrågavarande djurslag. Där sådana sjukdomar uppträda, som medföra risk för besättningen i dess helhet, synes det dock skäligt att innehavare av sagda djurslag jämväl beredas möjlighet att ehålla sådant bidrag, varom fråga är.

Slutligen vill lantbruksstyrelsen framhålla, att styrelsen givetvis med uppmärksamhet följer utvecklingen på smådjurskötselns område och är beredd att när omständigheterna sådant påkallar framlägga förslag angående dessa näringsgrenars förkovran.

Med hänsyn till vad ovan anförts synes det, enligt styrelsens mening, åtminstone för närvarande icke föreligga tillräckligt starka skäl för bifall till föreliggande framställning om utredning angående tidsenliga åtgärder för smådjursavelns befrämjande. Frågan angående fjäderfäavelns främjande torde däremot, som styrelsen i underdånig skrivelse den 30 augusti 1948 med förslag till anslagsäskanden inom styrelsens förvaltningsområde, punkt 28, framhållit, böra bliva föremål för utredning.

Utskottet. De i motionerna berörda problemen för smådjurskötseln äga nära samband med förhållandena inom andra områden av livsmedelsförsörjningen och med smådjurskötselns lönsamhet över huvud. Hithörande frågor kunna antagas bliva föremål för behandling vid den i lantbruksstyrelsens yttrande omnämnda, den 19 november 1948 beslutade utredningen angående småbrukets möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen. I avvaktan på resultatet av denna utredning torde, såsom framgår av lantbruksstyrelsens yttrande, smådjurskötselns problem och utveckling komma att med uppmärksamhet följas av styrelsen. Med hänsyn till nu angivna förhållanden finner utskottet icke tillräckliga skäl föreligga att förordna särskild utredning i de i motionerna berörda hänseendena.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 49 och II: 47 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1949.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Anderberg, Hjalmar Nilsson, Svedberg, Näslund och Jon Jonsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Svensson i Ljungkile, Ericsson i Sörsjön, Andersson i Surahammar, Hægglom, Gustafson i Dädesjö, Boman i Stafsund och Åhman.

Reservation

av herrar *Hjalmar Nilsson* och *Hægglom*.